

Mirosław Grewiński

Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. J. Korczaka w Warszawie

Arkadiusz Karwacki

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Wprowadzenie – Innowacyjność jako próba dynamizacji myśli o polityce społecznej

---

Poszukując podstawowych powinności polityki społecznej tradycyjnie wskazuje się na kształtowanie ładu społecznego (a w nim socjalnego), dokonywanie pożądanych zmian w strukturze społecznej, niwelowanie (dolegliwości) kwestii społecznych, wdrażanie imperatywu sprawiedliwości społecznej, czy też upowszechnianie i gwarantowanie uprawnień jednostkowych i grupowych. Uzupełnieniem powyższego zestawu celów polityki społecznej powinno być naturalnie wskazanie na działania zorientowane na zaspokajanie potrzeb doświadczanych przez obywateli. Perspektywa „potrzeb” wydaje się szczególnie warta uwagi. Na proste pytanie: „o co chodzi we współczesnej polityce społecznej?” odpowiadamy bowiem: chodzi o to, aby z tego co mamy w dyspozycji stworzyć to, czego ludzie na co dzień potrzebują”. Rzecz w tym, by w ramach konkretnych zasobów finansowych, potencjału kadrowego, systemu prawnoinstytucjonalnego (traktowanego jako porządek podlegający zmianie) **innowacyjnie** (po raz pierwszy podkreślmy to słowo) stworzyć wielowymiarowe warunki do tego, aby różne grupy w społeczeństwie miały szansę (warunki do) zaspokojenia swoich potrzeb.

Te warunki, to we współczesnych czasach jednocześnie stwarzanie szansy na asekurację w warunkach braku dostatecznych zasobów w formie różnych świadczeń rodzinnych, uaktywnianie dostępu do wysokiej jakości usług (re)integracji społecznej i zawodowej, budowanie gwarancji bezpieczeństwa socjalnego w perspektywie długo- i krótkoterminowej w ramach korzystania z elastycznych form zatrudnienia, otwieranie dostępu do wartościowych usług edukacyjnych,

opiekuńczych, wychowawczych, terapeutycznych, opieki zdrowotnej, tworzenie gwarancji bezpiecznej przyszłości dla osób w wieku emerytalnym. itp. Naturalnie lista pożądanych działań zaspokajających potrzeby różnych grup jest znacznie dłuższa. Kluczowym pytaniem jest: jak to robić w konkretnych warunkach (przy stałym deficycie budżetowym, problemach gospodarczych, niestabilności rynku pracy wraz z jego przeobrażeniami i ryzykami niekorzystnymi dla wielu grup¹, wciąż „wpływowym” dziedzictwie dawnego ustroju w systemach instytucjonalnych, ale i w ramach stosunków społecznych)?

Należy podkreślić, że wspomniana innowacyjność to kolejny, trudno definio- walny termin, który robi olbrzymią karierę w ostatnich latach zarówno w naukach technicznych jak i w ramach szeroko ujętej humanistyki. Jest to związane z faktem, że coraz większa presja konkurencyjności we wszystkich obszarach życia społecznego i gospodarczego wymusza konieczność poszukiwania coraz bardziej innowacyjnych, kreatywnych rozwiązań, produktów, usług, przebudowy instytucjonalnej, stymulowania procesów, które mogłyby zaspokoić coraz to nowe potrzeby obywateli-konsumentów, ale także przyczyniać się do rozwoju gospodarczego i społecznego danego kraju.

Tradycyjnie osiągnane przewagi konkurencyjne państw czy regionów w oparciu o inwestycje w infrastrukturę czy w zasoby ludzkie stają się dzisiaj coraz mniej efektywne, jeśli nie są połączone z kreowaniem nowatorskich produktów i usług, często powiązanych z nowymi technologiami czy też z wytwarzaniem wysokiej wartości dodanej i efektów synergii. Ma to także coraz większe znaczenie w realizowanej polityce społecznej, gdzie poszukuje się coraz częściej innowacyjnych rozwiązań systemowych, organizacyjnych lub w konkretnych metodach interwencji, aby lepiej odpowiadać na zmieniające się potrzeby obywateli i aby sprostać nowym wyzwaniom cywilizacyjnym i nowym kwestiom społecznym. Polityka społeczna staje się przestrzenią poszukiwania zarówno innowacyjnych modeli i rozwiązań systemowych, jak i innowacji w stosowanych metodach, instrumentach, usługach, sposobach finansowania i zarządzania zadaniami socjalnymi. Poszukuje się z jednej strony najlepszych praktyk poprzez *benchmarking* rozwiązań między poszczególnymi państwami, po drugie szuka się alternatywnych sposobów prowadzenia polityki społecznej, które dawałyby większą skuteczność i efektywność przy zachowaniu wysokiej jakości usług społecznych i socjalnych².

¹ E. Giermanowska, *Ryzyko elastyczności czy elastyczność ryzyka. Instytucjonalna analiza kontraktów zatrudnienia*, Wydawnictwo UW, Warszawa 2013.

² M. Grewiński, *New Challenges and Paradigms in the Social Policy – in Search of Innovative Solutions*, w: European Innovations. Theory and Practices, IKE, Warszawa, Bruksela 2011.

1. NOWE PARADYGMATY

Pojawiające się co jakiś czas w nauce i w praktyce nowe paradygmaty w polityce społecznej są próbą usankcjonowania świeżych idei i rozwiązań, które znalazły zastosowanie w jakimś modelu *welfare state* na świecie. Wiele dla poszukiwań innowacji w polityce społecznej zrobiła już Unia Europejska, która poprzez takie strategie jak: Strategia Lizbońska, Strategia 2020, Europejska Strategia Zatrudnienia, Europejska Strategia Integracji Społecznej oraz przez liczne programy i projekty finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego i z innych źródeł wspiera innowacyjne, często międzynarodowe projekty wymiany doświadczeń, transferu wiedzy czy implementacji sprawdzonych praktyk do głównego nurtu polityk publicznych. Przykłady inicjatywy wspólnotowej EQUAL z lat 2004-2006, inicjatywy PROGRESS, wielu projektów innowacyjnych, finansowanych z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki mogą świadczyć o determinacji UE do poszukiwania nowatorskich rozwiązań w polityce społecznej, która musi odpowiadać na zupełnie nowe, nieznane dotąd zjawiska socjalne. Zmiany demograficzne i na rynkach pracy, masowe migracje, nowe choroby cywilizacyjne, nowe patologie społeczne, przeobrażenia rodziny oraz przemiany w obrębie systemów edukacyjnych sprawiają, że bez poszukiwania nowatorskich rozwiązań polityka społeczna będzie musiała pozostawać w tyle za potrzebami obywateli i nie będzie mogła skutecznie przeciwdziałać zagrożeniom.

Wartym podkreślenia w tym miejscu wydaje się fakt, że innowacyjność zawsze była, także w naszym kraju, przedmiotem zainteresowania polityki społecznej, która poszukiwała w aspekcie naukowym nowych teorii, koncepcji czy modeli w ramach prac badawczych wielu autorów, zarówno w przeszłości jak i współcześnie. W aspekcie praktycznym także nowatorskie rozwiązania mniej lub bardziej skutecznie próbowano implementować w różnych systemach polityki społecznej, zarówno w czasach realnego socjalizmu jak i po transformacji ustrojowej. Rzadko jednak w bezpośredni sposób poszukiwanie nowych koncepcji czy rozwiązań nazywano innowacyjnym podejściem – do niedawna nie było praktycznie żadnych opracowań, które podejmowałyby ten temat w tytułach publikacji. Z uwagi m.in. na to, jako redaktorzy tej książki, zdecydowaliśmy się (być może trochę na wyrost, ale w sposób zamierzony), że ze względu na w miarę kompleksowe potraktowanie tematu przyjmujemy przymiotnikowy tytuł naszej wspólnej książki jako „Innowacyjna polityka społeczna”³, a nie np. jako:

---

³ Warto zresztą zauważyć, że dodawanie w tytułach wielu książek stosownych przymiotników przed terminem polityka społeczna kierunkuje przyjęcie stosownej metodologii, sposobu analizy i myślenia oraz narracji autorów, i ma już swoją pewną tradycję w naszym kraju np. europejska polityka społeczna (W. Anioł czy K. Głębicka), samorządowa polityka społeczna (A. Frąckiewicz-Wronka), wielosektorowa i obywatelska polityka społeczna (M. Grewiński i S. Kamiński), aktywna polityka społeczna (M. Rymśa czy A. Karwacki) itp.

„Innowacje w polityce społecznej”, który to tytuł byłby także pasujący do treści tego opracowania.

Generalnie, innowacje mogą być zorientowane na różne obszary polityki społecznej – od poszukiwania całościowego, nowego modelu polityki społecznej, poprzez poszukiwanie nowych systemów i podsystemów polityki społecznej (tu lokowalibyśmy np. studia nad związkiem między nierównościami w rozkładzie dochodu w społeczeństwach a skalą problemów społecznych, zaufaniem, aktywnością jako podstawą do poszukiwania i legitymizacji systemów redystrybucji dochodu narodowego⁴), nowych rozwiązań instytucjonalnych i organizacyjnych, w tym prawnych, nowych świadczeń i sposobów ich finansowania, aż do kreowania nowych usług społecznych i socjalnych oraz partnerstw wielosektorowych itp.

Jeśli chodzi o poszukiwanie nowego paradygmatu dla systemowego widzenia polityki społecznej jako pewnego modelu społecznego, to w ostatnim ćwierćwieczu powstało w Europie kilka ważnych koncepcji, które były i w dużej mierze jeszcze są nowatorskie w stosunku do tradycyjnego podejścia do *welfare state*. Jedną z nich jest polityka aktywizacji, inną wielosektorowa polityka społeczna, jeszcze inną paradygmat rozwijania inicjatyw w zakresie ekonomii społecznej. W ostatniej dekadzie dyskutowany jest w Europie w nauce o polityce społecznej paradygmat inwestycyjnej polityki społecznej⁵, która być może zastąpi model neoliberalnego podejścia do państwa opiekuńczego, które zdominowało dyskurs przez ostatnie trzy dekady w większości państw. Niniejsza publikacja skupia się natomiast na koncepcji innowacji i jest próbą przybliżenia wielowymiarowości tego podejścia do polityki społecznej, jego założeń teoretycznych oraz praktycznych przykładów działań. Sądzymy bowiem, że innowacyjność społeczna może stać się niezwykle istotnym instrumentem impulsu do zmian w polityce społecznej i modelach *welfare state*.

2. PERSPEKTYWA INNOWACJI

Podjmując się lektury niniejszego tomu warto zastanowić się nad pytaniem: czy perspektywa innowacji w polityce społecznej to jedynie moda płynąca z sektora biznesowego i jego wewnętrznych „walk” o przewagę konkurencyjną, czy też użyteczna optyka do weryfikacji dokonywanych dzisiaj poszukiwań, skutkujących nowymi rozwiązaniami w obszarze polityki społecznej w kontekście ich efektów oddziałujących na potrzeby obywateli? Autorzy tekstów zebranych w niniejszym

⁴ Por. np. R. Wilkinson, K. Pickett, *The Spirit Level: Why More Equal Societies Almost Always Do Better*, Allen Lane, Bloomsbury Press 2009.

⁵ N. Morel, B. Palier, J. Palme (ed), *Towards a Social Investment Welfare State*, University of Bristol 2012 (wydana jest już polska wersja książki: *Polityka społeczna jako inwestycja*, WSP im. J. Korczaka, Warszawa 2015).

tomie starają się przekonać Czytelnika, że ostatnie lata to perspektywa, w której w polityce społecznej poszukuje się innowacji, są one tworzone, choć jednocześnie – na polskim gruncie – proces kreowania i przede wszystkim wdrażania innowacji napotyka na różne bariery.

Autorzy artykułów podejmują się zarówno zdefiniowania innowacji, jak i postawy innowacyjnej (ujętej jako innowacyjność). Zauważają, że na przestrzeni lat zmieniało się pojmowanie innowacji na gruncie akademickich debat. Już Edward Heimann w 1929 roku zauważył, że polityka społeczna ma konserwatywno-rewolucyjną naturę. Z jednej strony konserwuje ona i utrwala istniejący kapitalizm i stosunki społeczne, z drugiej strony nieustannie poszukuje zmian i nowych idei aby przekształcać rzeczywistość⁶.

Dziś wyraźnie odróżnia się „innowacyjność” jako postawę kreatywną, przekraczającą dotychczasowe schematy myślenia i działania od „innowacji”, traktowanych jako wytworzenie, akceptację i wdrożenie nowych idei, procesów, produktów i usług⁷. Bazując na szerokim spektrum definicji innowacji obecnych w literaturze przedmiotu przyjmujemy na potrzeby tej książki, że **innowacja w polityce społecznej to wielopoziomowy proces, w ramach którego przekształca się twórcze idee w nowe lub ulepszone produkty, usługi lub procesy, aby osiągnąć większą skuteczność w zakresie realizacji stawianych dotychczas celów lub aby realizować nowe cele. Sama idea, jest myślą o zmianie istniejącego stanu rzeczy na nowy, wynika z aspiracji indywidualnych i zbiorowych do poprawy rzeczywistości.** Myśl o zmianie pojawia się w ramach kampanii wyborczych, ale także jako presja prekursorów widzących konieczność zmiany w sposób mniej lub bardziej radykalny. Nie każda zmiana ma charakter innowacyjny; w tej pracy wskazujemy na innowacyjną zmianę, która w określonym środowisku pojawia się po raz pierwszy⁸.

Naturalnie większość innowacji będzie „produktem” lub będzie wyrażała się w działaniach/ofercie instytucji i organizacji, które realizują zadania w zakresie polityki społecznej. Przykładowo, jeśli chodzi o działania podmiotów publicznych, pozarządowych, a także biznesowych, podejmowane nowatorstwo może dotyczyć samych pracowników służb społecznych w kontekście profesjonalizacji działań i poprawy warunków pracy – tu otwiera się szeroka przestrzeń potencjalnych innowacji. Można tu wykazać⁹:

⁶ E. Heimann, *Soziale Theorie des Kapitalismus*, Frankfurt 1929 I 1980. Więcej o tym w: J. Auleytner, *Polityka społeczna – teoria i praktyka*, Warszawa 1997.

⁷ A. Baregheh, J. Rowley, S. Sambrook, *Towards a Multidisciplinary Definition of Innovation*, *Management Decision*, vol. 47, No. 8, s. 1334.

⁸ Szerzej o ideach zmiany w polityce społecznej jako sile napędowej rozwoju teorii i praktyki tej dyscypliny zobacz: J. Auleytner, *Polityka społeczna pomiędzy ideą a działaniem*, Warszawa 1995.

⁹ A. Glińska-Noweś, A. Karwacki, A. Sudolska, J. Wińska, A. Furmańska-Maruszak, H. Krocak, *Innowacje między ludźmi. Analiza procesu powstawania i implementacji innowacji w różnych typach organizacji* (nieopublikowany maszynopis w dostępie autorów), Toruń 2013.

- wdrożenie indywidualnych rozwiązań dotyczących sposobów organizacji pracy lub czasu pracy (np. telepraca, podział stanowiska pracy, elastyczne godziny rozpoczynania i kończenia pracy itp.),
- wprowadzenie przez organizacje działań zorientowanych na wspieranie rozwoju osobistego i zawodowego pracowników (np. *e-learning*, *coaching*, superwizja, finansowanie szkoleń lub studiów dla pracowników itp.),
- wprowadzenie w organizacji rozwiązań poprawiających warunki pracy pracowników (np. poprawa bezpieczeństwa i higieny pracy, zmniejszenie zagrożenia chorobami zawodowymi, poprawa warunków socjalnych w miejscu pracy itp.),
- wprowadzenie w organizacji rozwiązań poprawiających warunki socjalno-bytowe pracowników (np. oferty pakietów medycznych dla pracowników, dofinansowanie karnetów sportowo-rekreacyjnych, dofinansowanie wypoczynku itp.),
- wprowadzenie w organizacji udogodnień umożliwiających pracownikom godzenie życia osobistego z zawodowym (np. stworzenie przedszkola na terenie organizacji, stworzenie pokoju dla matki karmiącej na terenie organizacji, ułatwienia dla osób opiekujących się starszymi osobami itp.),
- wprowadzenie w organizacji działań o charakterze prospołecznym (np. przekazywanie 1% zysku na cele prospołeczne, włączanie się przez organizację w działania charytatywne, wolontariat pracowniczy itp.),
- zmiany organizacyjne (np. zmiana struktury organizacyjnej, *outsourcing* usług, wdrożenie systemu zapewnienia jakości, systemu pomiaru wyników działania organizacji, wdrożenie nowego systemu informatycznego itp.),
- zmiany w zakresie komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej w organizacji (np. wdrożenie w organizacji nowego systemu komunikacji wewnętrznej, założenie *fanpag'u* organizacji, stworzenie forum dyskusyjnego/portalu społecznościowego itp.).

Jeśli chodzi natomiast o te działania instytucji, czy organizacji, które mogą wywoływać pozytywne skutki dla klientów w kontekście nowych lub lepszych produktów, czy usług, to można tu wskazać następujące obszary poszukiwań innowacji:

- zmiany w działaniach marketingowych organizacji ze skutkami dla dostępności różnych dóbr i usług (np. wdrożenie nowej polityki cenowej, wdrożenie nowych kanałów dystrybucji dóbr i usług, większa dostępność dóbr i usług, wdrożenie nowych form promocji produktów i usług),
- zmiany dotyczące oferty produktów i usług (np. nowy lub ulepszony produkt, wprowadzenie nowych usług, ulepszenie jakości produktów i usług),
- zmiany o charakterze technologicznym w instytucjach i organizacjach (np. opatentowanie wynalazków, nowe technologie, wdrożenie nowoczesnych rozwiązań ułatwiających obsługę klientów instytucji itp.).

- zmiany o charakterze strategicznym (np. zawarcie aliansu strategicznego ze skutkami dla większej efektywności i skuteczności działania na rzecz klientów itp.).

Oczywiście powyżej prezentujemy tylko przykłady poszukiwań niezbędnych innowacji w polityce społecznej w ramach funkcjonowania instytucji i organizacji, które realizują zadania w zakresie polityki społecznej.

Zarówno w biznesie (tradycyjnie), jak i w działalności podmiotów publicznych i pozarządowych, realizujących ważne zadania z zakresu polityki społecznej kluczowe jest (staje się) poszukiwanie źródeł konkurencyjności organizacji i przewagi nad innymi podmiotami. Jak łatwo wskazać, w sferze gospodarczej kwestia ta jest ewidentna. ... *Z jednej strony rozwiązania techniczne i technologiczne są źródłem dynamicznie rozwijających się zjawisk kreujących odmienny od dotychczasowego krajobraz światowej konkurencji. Natomiast z drugiej strony obserwowana dziś hiperkonkurencja, będąca przejawem nowych warunków rynkowych, dynamizuje tempo kreowania oraz wdrażania innowacji*¹⁰.

Naszym zdaniem innowacja, w coraz większym zakresie dotyczy wszystkich rodzajów organizacji – nie tylko podmiotów gospodarczych w klasycznym rozumieniu (przedsiębiorstw), ale także instytucji publicznych, odpowiedzialnych za zadania polityki społecznej. Martwi fakt, że w Polsce wiele instytucji publicznych hamuje rozwój poprzez zbiurokratyzowanie polityki społecznej i brak otwartości na zmianę jako podstawę innowacji. Tymczasem niezbędnym atrybutem w osiągnięciu stawianych sobie celów i budowaniu przewagi konkurencyjnej państwa, także w obszarze funkcji społecznych, staje się innowacyjność. To dzięki niej podmioty każdego rodzaju są w stanie działać lepiej (skuteczniej i efektywniej) niż konkurenci (konkurujący o rynek, dostęp do środków w ramach projektów, udział w budżecie w formie dotacji, itp.) i kreować nowe, nieznane dotąd usługi i produkty społeczne.

Uważa się, iż generowanie oraz implementacja szeroko rozumianych innowacji stanowi wyraz rozwoju jednostek gospodarczych i całych gospodarek, w tym sfery społecznej, a skupienie uwagi na permanentnym podnoszeniu zdolności organizacji do generowania innowacji wymienia się wśród reguł skutecznego zarządzania współczesną organizacją różnego typu¹¹. Bycie lepszym i „innym” niż konkurenci lub stale „lepszym dla innych” oznacza, że innowacyjność wiąże

¹⁰ A. Sudolska, *Uwarunkowania budowania relacji proinnowacyjnych przez przedsiębiorstwa w Polsce*, Wydawnictwo UMK, Toruń 2011, s. 70.

¹¹ Por. Tamże: J. Tidd, J. Bessant, K. Pavitt, *Managing Innovation. Integrating Technological, Market and Organizational Change*, John Wiley&Sons, London 2005; G. Hamel, *Innovation: The New Route to New Wealth*, Leader to Leader 2007, Nr 27; H. Chesbrough, *Open Innovation: A New Paradigm for Understanding Industrial Innovation*, w: H. Chesbrough, W. Vanhaverbeke, J. West (ed.), *Open Innovation. Researching a New Paradigm*, Oxford University Press, Oxford 2008.

się już nie tylko ze sferą wynalazków technicznych i technologicznych. Oznacza ona także przekraczanie dotychczasowych schematów myślenia i działania, wyobraźnię i dalekowzroczność proponowanych rozwiązań. Szczególną perspektywą, w której jawią się współcześnie innowacje, jest potrzeba podejmowania działań w sferze społecznej, służących poprawie jakości życia poszczególnych osób, grup społecznych, czy środowisk, czyli tworzenia szczególnego typu innowacji – innowacji społecznych.

3. WYZWANIA I DOŚWIADCZENIA W ZAKRESIE INNOWACJI

Kiedy analizujemy wyzwania międzysektorowej przedsiębiorczości społecznej w XXI wieku, uznawanej jako jeden z głównych obszarów innowacji społecznej, kluczowe wśród fundamentalnych motywów i charakterystyk nowej aktywności znajdziemy właśnie innowacje społeczne. Należy tu bowiem wskazać:

- zwiększony nacisk na kwestie pomiaru i oceny działań,
- nowe myślenie o zarządzaniu aktywami i inwestycjach,
- poszukiwanie dostępnych źródeł finansowania rozwiązań „przewlekłych” problemów społecznych,
- konkurencję w wielu formach, w tym właśnie w projektowaniu i wdrażaniu innowacji społecznych, które następnie mogą być upowszechniane¹².

Te cztery powyższe wskazania należy traktować jako fundamentalne kierunki poszukiwań i rozwoju we współczesnej polityce społecznej w ogóle. Po pierwsze zatem, celność alokacji, ich efektywność i skuteczność stale poddawana weryfikacji (wpisuje się w ten proces zainteresowanie analizami koszty-korzyści czy kosztami zaniechań w polityce społecznej, ale przede wszystkim wyraża w zamiśle aktywnej polityki społecznej). Po drugie, upowszechnianie działań traktowanych jako krótko – i długoterminowe inwestycje, które wiodą do konstruowania niezwykle interesującego paradygmatu inwestycyjnej polityki społecznej (nierozzerwalnie związanego także z poszukiwaniem i implementacją innowacji). Po trzecie, próba integracji zasobów na styku (czy przy udziale) podmiotów trzech sektorów (wpisane m.in. w koncept wielosektorowej polityki społecznej). I wreszcie, po czwarte, przekraczanie dotychczasowych sposobów organizacji, myślenia, działania, wprowadzanie nowych produktów w ramach kreatywnych działań na rzecz zaspokajania potrzeb różnych grup społecznych (zwłaszcza defaworyzowanych) wpisanych w ramy imperatywu innowacji, czy innowacyjnej polityki społecznej.

¹² G. L. Keohane, *Social Entrepreneurship for the 21st Century. Innovation Across the Nonprofit, Private, and Public Sectors*, McGrawHill, New York 2010, s. 1-2.

Wokół innowacji społecznych w polityce społecznej trwa dyskurs, zarówno naukowy jak i w praktyce. Wpisując się w ten dyskurs Autorzy poszczególnych artykułów w niniejszym tomie podkreślają szczególną rolę i potrzebę tworzenia innowacji społecznych, które jak wiadomo nie powstają nagle. Ich zaistnienie to proces, który wymaga niezbędnego podłoża. Można poszukiwać go na gruncie edukacji zorientowanej na kreowanie wśród uczniów poczucia sprawstwa, ale i orientacji na innych (postawa więziotwórcza).

Autorzy tekstów w niniejszym tomie uznają, że wyzwaniem w ramach innowacyjnego kreowania bezpieczeństwa socjalnego obywateli jest samorządność i koprodukcja społecznościowa dóbr i usług. A więc mówimy tu o większym udziale obywateli w procesie konstruowania oferty dedykowanych im dóbr i usług i w wyznaczaniu ich standardów. Podkreślają też szczególną rolę organizacji pozarządowych w wytwarzaniu innowacji (zwłaszcza społecznych), w tym rolę inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej, jako potencjalnego „laboratorium” innowacyjności. Szczególnie warto przyglądać się tym podmiotom, które realizują misję reintegracyjną, poszukując skutecznych instrumentów dla wzniesienia podmiotowości klientów instytucji w wymiarze społecznym (jako uczestników życia społecznego) i zawodowym (jako pracowników).

Autorzy eksponują także, że dobrym gruntem dla powstawania innowacji w polityce społecznej jest styk podmiotów różnych sektorów w ramach zawiązywanych partnerstw prywatno-publiczno-społecznych, dostrzegając jednocześnie, że mogą one (innowacje) powstawać w sektorze nieformalnym. Wskazywanie potencjału innowacyjnego niewątpliwie wiedzie do eksponowania barier dla innowacyjności, pośród których warto zwrócić uwagę na problem władzy lokalnej, która może hamować to, co „nowe”. Zdaniem Autorów poszczególnych rozdziałów innowacyjna polityka społeczna, to polityka inwestycji, która w perspektywie przyszłości może zmieniać socjalny krajobraz.

W postrzeganiu polityki społecznej jako innowacji wpisują się oczywiście także badania i działalność rozwojowo-dydaktyczna oraz wydawnicza niektórych polskich uczelni, które posiadają wieloletnie tradycje związane z badaniami i dydaktyką z zakresu polityki społecznej i/lub realizują liczne projekty rozwojowe i wdrożeniowe z obszaru społecznego. Nieprzypadkowo temat innowacyjnej polityki społecznej podjęty został przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną im. J. Korczaka w Warszawie, która prowadzi dwie nowatorskie serie wydawnicze – „Współczesna Polityka Społeczna” i „Nowa Polityka Społeczna” – w ramach których wydano już 25 ciekawych, często innowacyjnych prac z obszaru polityki społecznej¹³. Uczelnia w ostatnich 10. latach zrealizowała ponadto kilkadziesiąt projektów społecznych ze środków europejskich, spośród których wiele miało charakter

---

¹³ Wykaz wszystkich publikacji – polskich i zagranicznych tłumaczeń znajduje się na końcu książki.

innowacyjny i międzynarodowy¹⁴. Doświadczenia Uczelni Korczaka pokazują, że również ośrodki akademickie mogą skutecznie inicjować i wdrażać wiele innowacyjnych projektów. Istotą tych projektów jest wyzwianie pomysłów na poprawę sytuacji socjalnej.

Prawdopodobnie za wcześnie jest na to, aby stwierdzić, że innowacyjna polityka społeczna to nowy paradygmat *welfare state*, ale z pewnością jest to nowa koncepcja rozwojowa, która może w niedalekiej przyszłości zmienić oblicze tradycyjnej polityki społecznej. Koncepcja ta ma bardzo duży potencjał i co istotne w większym stopniu jest powiązana z gospodarką i rynkami pracy. Przyszłość pokaże na ile innowacje będą powstawać na polskim gruncie, gdzie aktualnie można dostrzec raczej bariery, niż żyzny grunt dla myślenia i działania innowacyjnego. Oddajemy w Państwa ręce tom, który obrazuje współczesny potencjał innowacyjny w polityce społecznej, dorobek, potrzeby i bariery oraz istniejące w tym względzie dylematy.

BIBLIOGRAFIA:

- Auleytner, *Polityka społeczna pomiędzy ideą a działaniem*, Warszawa 1995.
Auleytner, *Polityka społeczna – teoria i praktyka*, Warszawa 1997.
Baregheh A., Rowley J., Sambrook S., *Towards a Multidisciplinary Definition of Innovation*, w: *Management Decision*, vol. 47, No. 8.
Chesbrough H., *Open Innovation: A New Paradigm for Understanding Industrial Innovation*, w: H. Chesbrough, W. Vanhaverbeke, J. West (ed.), *Open Innovation. Researching a New Paradigm*, Oxford University Press, Oxford 2008.
Giermanowska E., *Ryzyko elastyczności czy elastyczność ryzyka. Instytucjonalna analiza kontraktów zatrudnienia*, Wydawnictwo UW, Warszawa 2013.
Glińska-Noweś A., Karwacki A., Sudolska A., Wińska J., Furmańska-Maruszak A., Krocak H., *Innowacje między ludźmi. Analiza procesu powstawania i implementacji innowacji w różnych typach organizacji* (nieopublikowany maszynopis w dostępie autorów), Toruń 2013.
Grewiński M., *New Challenges and Paradigms in the Social Policy – in Search of Innovative Solutions*, w: *European Innovations. Theory and Practices*, IKE, Warszawa, Bruksela 2011.
Hamel G., *Innovation: The New Route to New Wealth*, *Leader to Leader* 2007, Nr 27.

¹⁴ Wykaz wszystkich zrealizowanych projektów o charakterze innowacyjnym w Uczelni Korczaka znajduje się na końcu książki i na stronie <http://www.wspkorczak.eu/pl/projekty-efs>

Heimann E., *Soziale Theorie des Kapitalismus*, Frankfurt 1929, I 1980.

Keohane G. L., *Social Entrepreneurship for the 21st Century. Innovation Across the Nonprofit, Private and Public Sectors*, McGrawHill, New York 2010.

Morel N, Palier B., Palme J. (ed), *Towards a Social Investment Welfare State*, University of Bristol 2012 (polska wersja książki: *Polityka społeczna jako inwestycja*, WSP im. J. Korczaka, Warszawa 2015).

Sudolska A., *Uwarunkowania budowania relacji proinnowacyjnych przez przedsiębiorstwa w Polsce*, Wydawnictwo UMK, Toruń 2011, s. 70.

Tidd J., Bessant J., Pavitt K., *Managing Innovation. Integrating Technological, Market and Organizational Change*, John Wiley&Sons, London 2005;

Wilkinson R., Pickett K., *The Spirit Level: Why More Equal Societies Almost Always Do Better*, Allen Lane, Bloomsbury Press 2009.